

Ευρωπαϊκός Συμβουλευτικός Φορέας
για τη Διακυβέρνηση στον τομέα της Στατιστικής (ESGAB)

Ελσίνκι, 24 Μαρτίου 2015
ESGAB/2015/271

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ
του Ευρωπαϊκού Συμβουλευτικού Φορέα για τη Διακυβέρνηση στον τομέα της
Στατιστικής (ESGAB),
καλώντας για την πλήρη εφαρμογή του Ελληνικού Στατιστικού Νόμου
(3832/2010) και
της Δέσμευσης της Ελλάδας για την εμπιστοσύνη στις στατιστικές

Οι αξιόπιστες και κατάλληλες στατιστικές αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για τη χρηστή διακυβέρνηση και την ορθή λήψη αποφάσεων στις δημοκρατικές κοινωνίες. Σε σχέση με το 2009, η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) έχει επανακτήσει την εμπιστοσύνη των διεθνών της εταιρών, ιδίως με την ενίσχυση της ποιότητας των στατιστικών της προϊόντων και ιδιαίτερα των δημοσιονομικών στατιστικών. Αυτό το έργο επιτελέστηκε παρά τον επώδυνο περιορισμό των πόρων στην Ελλάδα και υποστηρίχθηκε με την παροχή τεχνικής βοήθειας από την ΕΕ, μέσω του Κοινού Συνολικού Σχεδίου Δράσης για τις Ελληνικές Στατιστικές (JOSGAP). Η δέσμευση και ο επαγγελματισμός των Ελλήνων στατιστολόγων, σε συνδυασμό με την υιοθέτηση ενός σύγχρονου και περιεκτικού στατιστικού νομοθετικού πλαισίου, το οποίο αποτυπώνει βέλτιστες πρακτικές, έχουν συμβάλει σημαντικά προς αυτό το ευνοϊκό αποτέλεσμα.

Αναγνωρίζοντας ότι έχει επιτευχθεί σημαντική πρόοδος, ο Ευρωπαϊκός Συμβουλευτικός Φορέας για τη Διακυβέρνηση στον τομέα της Στατιστικής (ESGAB) χαιρετίζει τη δέσμευση που ανέλαβε η νεοεκλεγείσα ελληνική κυβέρνηση να καταπολεμήσει τη διαφθορά και να εξακολουθήσει να εκσυγχρονίζει τη δημόσια διοίκηση, όπως αναφέρεται στην επιστολή του Έλληνα Υπουργού Οικονομικών, κ. Γιάννη Βαρουφάκη, τον Φεβρουάριο 2015 προς την Ευρωομάδα (Eurogroup), όπου περιγράφονται οι προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις της Ελλάδας. Ο Ευρωπαϊκός Συμβουλευτικός Φορέας για τη Διακυβέρνηση στον τομέα της Στατιστικής (ESGAB) χαιρετίζει ιδιαίτερα τη δέσμευση της Ελληνικής Κυβέρνησης να:

- τηρήσει πλήρως τη Δέσμευση για την Εμπιστοσύνη στις Στατιστικές, και ιδιαίτερα τη θεσμική ανεξαρτησία της ΕΛΣΤΑΤ, διασφαλίζοντας ότι η ΕΛΣΤΑΤ διαθέτει τους απαραίτητους πόρους για την υλοποίηση του στατιστικού της προγράμματος,
- εγγηθηί τη διαφάνεια και την καταλληλότητα της διαδικασίας διορισμού του Προέδρου της ΕΛΣΤΑΤ τον Σεπτέμβριο του 2015, σε συνεργασία με τη Eurostat».

Η πρόοδος που έχει επιτευχθεί από την ΕΛΣΤΑΤ μπορεί να θεωρηθεί ότι παρέχει ένα πρωτοπόρο παράδειγμα για το είδος των μεταρρυθμίσεων και του εκσυγχρονισμού που απαιτούνται στη δημόσια διοίκηση της Ελλάδας, στο σύνολό της. Οι προσπάθειες της ΕΛΣΤΑΤ θα πρέπει επομένως να εξακολουθήσουν να υποστηρίζονται. Η δεύτερη ετήσια έκθεση της Συμβουλευτικής Επιτροπής Ορθής Πρακτικής (GPAC)¹, που συστάθηκε σύμφωνα με τον Ελληνικό Στατιστικό Νόμο², προβαίνει σε απολογισμό της προόδου που έχει επιτευχθεί από το Ελληνικό Στατιστικό Σύστημα από τον Σεπτέμβριο του 2013. Στην παρούσα κατάσταση στην Ελλάδα, τα επιτεύγματα αναφορικά με τη δέσμευση για την ποιότητα και τη στατιστική εμπιστευτικότητα είναι ιδιαίτερος αξιόπαινα. Ωστόσο, η έκθεση επισημαίνει επίσης μια σειρά από κρίσιμα ζητήματα τα οποία τίθενται και στην πρόσφατα δημοσιευθείσα έκθεση της Επιθεώρησης Ομοτίμων³ (peer review) για τη συμμόρφωση με τον Κώδικα Ορθής Πρακτικής για τις Ευρωπαϊκές Στατιστικές και τον συντονιστικό ρόλο της ΕΛΣΤΑΤ.

Ειδικότερα, οι δύο εκθέσεις κατέληξαν στη διαπίστωση ότι εξακολουθεί να υφίσταται μία διακριτή απουσία μίας «ευρύτερης αποδοχής, στο πλαίσιο της υπάρχουσας νοοτροπίας, και μίας ευρύτερης κατανόησης μεταξύ των πολιτικών, των στελεχών της διοίκησης, των μέσων ενημέρωσης και γενικά της κοινής γνώμης σχετικά με το τι πραγματικά συνεπάγεται η επαγγελματική στατιστική ανεξαρτησία στην πράξη», και ότι παραμένει ο κίνδυνος σοβαρής επιδείνωσης της κατάστασης. Ως αποτέλεσμα της μακρόχρονης νομικής διαμάχης για την αρμοδιότητα σε μεθοδολογικά θέματα και την ανεξαρτησία της ΕΛΣΤΑΤ και του Προέδρου της, η Υπηρεσία έχει συχνά αμφισβητηθεί δημοσίως. Τέτοια ζητήματα υπονομεύουν το έργο που έχει επιτελεσθεί για την οικοδόμηση των δυνατοτήτων και της εμπιστοσύνης στο Ελληνικό Στατιστικό Σύστημα κατά τα τελευταία έτη.

Ο Ευρωπαϊκός Συμβουλευτικός Φορέας για τη Διακυβέρνηση στον τομέα της Στατιστικής (ESGAB), ως αρμόδιος φορέας για την επίβλεψη της εφαρμογής του Κώδικα Ορθής Πρακτικής για τις Ευρωπαϊκές Στατιστικές, με σκοπό την ενίσχυση της επαγγελματικής ανεξαρτησίας, της ακεραιότητας και της λογοδοσίας, θα ήθελε να επισημάνει ορισμένες ανησυχίες που αναφέρονται στις δύο ανωτέρω εκθέσεις:

- Η αρχή της επαγγελματικής ανεξαρτησίας πρέπει να εφαρμοστεί στην πράξη. Η σχετική νομοθεσία και οι κανόνες έχουν θεσπιστεί, αλλά πρέπει να

¹ Δεύτερη Ετήσια Έκθεση της Συμβουλευτικής Επιτροπής Ορθής Πρακτικής (GPAC), Δεκέμβριος 2014:
http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/General/report_adv_2014_EL_0.pdf.

² Ελληνικός Στατιστικός Νόμος 3832/2010 (ΦΕΚ 38 Α΄):
http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/General/StatLaw3832_GR_06082014.pdf

³ Έκθεση της Επιθεώρησης Ομοτίμων για την συμμόρφωση με τον Κώδικα Ορθής Πρακτικής για τις Ευρωπαϊκές Στατιστικές και για τον συντονιστικό ρόλο των εθνικών στατιστικών υπηρεσιών, Μάρτιος 2015:
<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/64157/4372828/2015-EL-Report/488eadf4-da69-40db-b48b-884c6ac4937c>

εφαρμοστούν πλήρως, με τη σαφή και ενεργό στήριξη της κυβέρνησης. Η επικείμενη τροποποίηση του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 223/2009 σχετικά με τις ευρωπαϊκές στατιστικές θα τονίσει περαιτέρω τον ρόλο και τη θέση των επικεφαλής των εθνικών στατιστικών υπηρεσιών, με την προσθήκη του προαπαιτούμενου ότι η διαδικασία διορισμού των επικεφαλής των στατιστικών υπηρεσιών είναι διαφανής και βασίζεται σε επαγγελματικά κριτήρια.

- Η Δέσμευση της Ελληνικής Κυβέρνησης για την εμπιστοσύνη στις στατιστικές πρέπει να τηρηθεί και να εφαρμοστεί στην πράξη, ιδίως σε ότι αφορά τη διασφάλιση της θεσμικής ανεξαρτησίας και την παροχή επαρκών οικονομικών και άλλων πόρων. Πιο συγκεκριμένα, η ΕΛΣΤΑΤ πρέπει να είναι σε θέση να προσλαμβάνει και να διατηρεί επαρκώς καταρτισμένο προσωπικό.
- Η διατύπωση της εντολής της ΕΛΣΤΑΤ πρέπει να είναι ρητή και πρέπει να γίνει σεβαστή στην πράξη, ιδιαίτερα όσον αφορά την πρόσβαση σε διοικητικά αρχεία που θα μπορούσαν να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητα και την ποιότητα, μειώνοντας παράλληλα την επιβάρυνση των ερευνημένων.
- Το έργο και ο ρόλος της Συμβουλευτικής Επιτροπής Ορθής Πρακτικής (GPAC), όπως ορίζονται στον νόμο, θα πρέπει να συνεχιστούν και τα μέλη της θα πρέπει να διοριστούν για την επόμενη θητεία χωρίς καθυστέρηση.
- Οι αρχές της παρακολούθησης και της διασφάλισης της ποιότητας, όπως ορίζονται στον Κανονισμό (ΕΚ) αριθμ. 223/2009 και στον Κώδικα Ορθής Πρακτικής για τις Ευρωπαϊκές Στατιστικές, πρέπει να τηρούνται. Αυτό περιλαμβάνει την απαίτηση ότι οι ευρωπαϊκές στατιστικές που παράγονται σύμφωνα με το άρθρο 338 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συμμορφώνονται με τις στατιστικές αρχές που προβλέπονται στο εν λόγω άρθρο, ανεξάρτητα από εθνικές ρυθμίσεις και την κατανομή των εργασιών σε εθνικό επίπεδο. Η ΕΛΣΤΑΤ είναι ο εθνικός συντονιστής και το σημείο επαφής με τη Eurostat σχετικά μ' αυτό το θέμα.

Ο Ευρωπαϊκός Συμβουλευτικός Φορέας για τη Διακυβέρνηση στον τομέα της Στατιστικής (ESGAB) συμφωνεί με τη Συμβουλευτική Επιτροπή Ορθής Πρακτικής (GPAC) και με τη σύσταση στην έκθεση της Επιθεώρησης Ομοτίμων, σύμφωνα με την οποία η Ελληνική Κυβέρνηση θα πρέπει να αναλάβει ταχεία δράση για την εφαρμογή του Κώδικα Ορθής Πρακτικής για τις Ευρωπαϊκές Στατιστικές και να τηρήσει στο ακέραιο τη δέσμευσή της για την εμπιστοσύνη στις στατιστικές, αναφορικά με την οποία εκκρεμεί η υποβολή από την Ελληνική Κυβέρνηση σχετικής έκθεσης στην Επιτροπή, από το Μάρτιο του 2014. Ο ESGAB αναμένει από την Eurostat να συνεχίσει να υποβάλλει εκθέσεις σχετικά με τα θέματα που επισημαίνονται στην παρούσα Γνωμοδότηση και θα παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις στον τομέα αυτό.